

MORMÎNTUL „NOUA“ DE LA POPRICANI

de MIHAI VATAVU

În primăvara anului 1967 o descoperire întâmplătoare a scos la iveală încă un mormânt plan de inhumație de la sfârșitul epocii bronzului într-o regiune care a furnizat și alte date cu privire la cultura Noua. Este vorba de un mormânt plan de inhumație descoperit în localitatea Popricani situată la 18 km nord de Iași. Imprejurările în care s-a făcut descoperirea sînt următoarele: locuitorii Andrei Sevastița a predat autorului acestui articol în luna mai 1967 două vase, din care unul întreg și altul întregibil, relatîndu-ne că provin de la o lutărie situată în apropierea locuințe sale.

Deplasîndu-ne la fața locului am constatat că cele două vase au constituit inventarul unui mormânt de inhumație deranjat de exploatarea lutului. Acest loc se află în partea satului numită Coarba, la extremitatea nord-vestică a localității. Această parte a satului se află la marginea de nord-vest a platoului întins pe care este situat satul Popricani, și care coboară abrupt spre est și nord către șesul Jijiei. Mormîntul se afla în solul galben, la circa 1,50 m adîncime. Deoarece lutăria este folosită de puțină vreme știind că nici înainte terenul nu prezenta ridicături, am dedus că este vorba de un mormânt de inhumație fără movilă. Groapa avea orientarea sud-nord însă întrucît mormîntul a fost deranjat, din schelet nu s-au mai găsit decît cîteva fragmente din craniu și din oasele bazinului; nu s-au putut face alte constatări asupra ritualului de înmormîntare. Nu este exclus ca în apropiere să existe și alte mormînte din aceeași epocă deoarece la circa 100 m s-a găsit un fragment ceramic care aparține, tipologic, tot bronzului tîrziu.

Inventarul recuperat al mormîntului¹ se compunea din două vase depuse ca ofrandă și anume o ceașcă întregibilă și un vas întreg (fig. 1).

Ceașca (fig. 1/2) este lucrată dintr-o pastă degresată cu pietricele și cioburi pisate, arsă neuniform, căpătînd o culoare brună cu pete galbene. Forma cestiî este ușor globulară, cu picior inelar și cu marginea ușor evazată. Toarta trasă din buza vasului este puțin supra-

1 Materialul se află în colecția muzeului școlar de la Școala generală Popricani.

înălțată, inelară în secțiune și se sprijină pe maximum de rotunjime al ceștii. Fundul vasului prezintă *umbo* spre exterior. Decorul este realizat din incizii sub forma unei benzi, în interiorul căreia se află împunsături mici, ușor alungite. Banda descrisă este dispusă imediat sub buza vasului. Pe umăr vasul are un decor din triumphiuri cu laturile mari, incizate dublu, întrerupt în dreptul torții. Decorul este realizat fără îngrijire. Dimensiunile ceștii sînt: înălțimea — 8,5 cm, deschiderea maximă a gurii — 7 cm, iar diametrul fundului 5,5 cm.

Al doilea vas aflat în mormînt (fig.1/1) este de formă tronconică și a fost lucrat din aceeași pastă degresată cu cioburi pisate. A fost supus, ca și ceașca, unei arderi neuniforme, căpătînd o culoare brună cu pete cărămizii. Suprafața este ușor poroasă. Vasul este de formă tronconică, totuși pereții au o ușoară arcuire, mai vizibilă la unul din ei, iar fundul este plat. Și acest vas a fost lucrat cu o vizibilă lipsă de grijă. Are următoarele dimensiuni înălțimea — 10,5 cm, diametrul maxim al gurii — 14,5 cm, diametrul fundului — 8,5 cm.

Inventarul ceramic, îndeosebi ceașca, permit încadrarea mormîntului de la Popricani în epoca bronzului tîrziu și anume în etapa Noua I. Pentru aria geografică în care se situează mormîntul în discuție — Moldova de Nord — există numeroase descoperiri aparținînd culturii Noua. Dintre acestea amintim pe cele de la Trușești², Corlăteni³, Larga-Jijia⁴, Valea Lupului⁵ și Probota⁶.

Analizînd inventarul mormîntului de la Popricani, constatăm că vasul de formă tronconică este caracteristic culturii Noua, întîlnindu-se deopotrivă în așezări și necropole. Această formă de vas se prezintă fie cu pereții arcuiți și avînd ca decor brîul în relief simplu sau alveolat aplicat sub buza vasului⁷ sau, ca și vasul în discuție, sub formă tronconică, fără decor, cum se mai întîlnește și în mormîntul 35 de la Trușești⁸, iar în răsăritul țării noastre într-un mormînt din necropola de la Ostroveț, în RSS Moldovenească⁹. Se consideră că influența elementelor est-europene de tip Srubno-Hvalinsk a determinat trecerea acestei forme, numită și vas „sac”, pe primul plan, din punct de vedere cantitativ, în repertoriul ceramicii Noua¹⁰.

2 Cf. M. Petrescu-Dîmbovița, *Șantierul Valea Jijiei. Săpăturile de la Trușești*, în *SCIV*, III, 1952, p. 75-83; idem, *Șantierul Trușești*, în *SCIV*, IV, 1-2, 1953, p. 23 și urm.; în *SCIV*, V, 1-2, 1954, p. 17 și urm.; în *Materiale*, III, 1957, p. 203 și urm.

3 Cf., *Săpăturile de la Corlăteni*, în *SCIV*, II, 1, 1951, p. 72 și urm.; în *SCIV*, III, 1952, p. 89 și urm.

4 Cf., în *SCIV*, III, 1952, p. 52 și urm.

5 M. Dinu, *Șantierul arheologic Valea Lupului*, în *Materiale*, III, 1957, p. 169 și urm.

6 La Probota săpăturile au fost efectuate de Nicolae și Emilia Zaharia. Materialul este în curs de apariție.

7 Vezi variante ale acestui tip de vas la Adrian C. Florescu, *Sur les problemes du bronze tardif carpato-danubien et nord-ouest pontique*, în *Dacia*, NS, XI, 1967, p. 59 și urm., fig. 1.

8 M. Petrescu-Dîmbovița, *art. cit.*, fig. 11.

9 E. A. Balaguri, *Mogîlnic cultura Noua na Stanislavșini*, în *Arheologia*, XIII, Kiev, 1962, p. 149 și urm., fig. 5/15; reproduș de Adrian C. Florescu, *art. cit.*, în *Dacia*, NS, XI, 1967, p. 62, fig. 1/9.

10 *Ibidem*, p. 66.

În ceea ce privește ceașca, această formă se întâlnește în cultura Noua¹¹, însă, obișnuit, ea are forma bitronconică și este prevăzută cu două torți din bandă lată, supraînălțate, cu creastă sau buton în partea superioară, formă moștenită din culturile Monteoru și Belopotok-Cosțișă, din epoca mijlocie a bronzului.

Ceașca provenită de la Popricani nu are torți asemănătoare tipului descris mai sus, ci este prevăzută cu o singură toartă simplă, inelară în secțiune, iar corpul este de formă globulară, cu picior. Prin aceste particularități ea amintește unele tipuri cunoscute în cultura Tei, faza Fundeni¹². Analogii pentru ceașca de la Popricani găsim în răsăritul țării noastre, în mediul Salatinovka, la Sazonovka¹³, cu deosebirea că ceașca de la Sazonovka este prevăzută cu două torți supraînălțate, cu butoni, deci influențată de cultura Tei.

Ceașca din mormântul de la Popricani, prin trăsăturile sale, constituie un argument pentru contribuția culturii Tei la geneza ceramicii Noua¹⁴. Având în vedere caracteristicile formelor de vase descrise mai sus, putem încadra, mormântul de la Popricani în cultura Noua din bronzul târziu și anume în etapa Noua I.

LA TOMBE „NOUA“ DE POPRICANI.

R é s u m é

L'auteur presente une tombe plane d'inhumation appartenant à l'époque du bronze, quia fait l'objet de ses recherches.

La tombe a été découvert dans le village de Popricani situé à 18 km. nord de Jassy en 1967. On ignore la position du squelette dans la tombe, il connaît cependant l'orientation de la fosse (S — N). En analysant l'inventaire de la tombe, l'auteur décrit deux vases, un en forme tronconique et un autre étant une tasse. Il relève que les deux vases sont typiques pour la civilisation de Noua.

Quant à la tasse, elle est un exemplaire rare dans l'aire de la civilisation de Noua, parce qu'elle a la forme du globe et n'est pas prévué avec les anses avec crête ou bouton.

Le vase est analogue à un autre du même type, découvert à Sozonovka, dans l'aire du groupe Sabatinovka. Mais le vase de Popricani et celui de Sozonovka sont les témoignages d'une influence du groupe Tei-Fundeni sur la civilisation de Noua.

11 Cesti caractéristice culturii Noua la Adrian C. Florescu, *Contribuții la cunoașterea culturii Noua*, în AM, II-III, 1967, p. 134 și urm., fig. 1; fig. 2.

12 V. Leahu, *O nouă fază în evoluția culturii Tei; faza Fundenii-Doamnei*, în *Cercetări arheologice în București*, 1963, p. 339 și urm.

13 Cf. I. T. Kruglikova, în *Issledovanie seliscol teritorii Evropeiscogo Bospora*, în SA, I, 1956, p. 217 și urm., fig. 3.

14 Cf. M. Petrescu Dimbovița, *Contribuții la problema sfârșitului epocii bronzului și începutului epocii fierului în Moldova*, în SCIV, IV, 3-4, p. 443 și urm.; Adrian C. Florescu, *art. cit.*, în AM, II-III, p. 134 și urm.; idem, *art. cit.*, în *Dacia, NS*, XI, 1967, p. 59 și urm.; Marilena Florescu și Viorel Căpitanu, *Cîteva observații privitoare la sfârșitul epocii bronzului în lumina ultimelor cercetări efectuate de Muzeul de istorie din Bacău*, în *Carpica*, I, 1968, p. 35 și urm.

MIHAI VATAVC
MORMINTUL „NOUA“ DE LA POPRICANI

Fig. 1 -- Vase din mormintul „Noua“ de la Popricani.
Fig. 1 — Vases du tombeau „Noua“ de Popricani.